

LIMBA CHINEZĂ SCRISĂ - LIMBA CHINEZĂ VORBITĂ

Laurențiu Teodorescu

Cu toate că limba chineză reprezintă cea mai răspândită limbă vorbită de pe glob¹, multitudinea dialectelor face ca vorbitori din zone diferite să se înțeleagă greu, sau chiar să nu se înțeleagă de loc în absența recurgerii la imaginea ideografică. Acest fapt se datorează evoluției diferite a limbii chineze scrise, care a păstrat ca normă limba chineză din sec. VI î.e.n. (limba lui Confucius), limbă numită *chineza clasică* (*wenyan* 文言) sau *chineza veche* (*guwen* 古文), diferită de cea vorbită, care a evoluat independent de textele scrise, după specificul fiecărei regiuni². De altfel, unii autori consideră limba chineză veche drept o limbă sacră, care nu a fost niciodată vorbită, textele scrise, extrem de succinte, reprezentând un suport mnemotehnic pentru tradiția orală³.

Faptul că limba chineză clasică, deci în forma sa scrisă, nu era destinată unei anume pronunții, poate fi demonstrat și de numeroase texte, neinteligibile atunci când sunt pronunțate, dar perfect inteligibile atunci când sunt citite, cum ar fi 意義益異, în care toate ideogramele se pronunță *yi*, însemnând: *sensul este încă și mai diferit*⁴, precum și prin existența unor caractere cu rol de semn de punctuație, fără sens atunci când sunt pronunțate, cum ar fi 者 *zhe* pentru *virgulă* sau 也 *ye* pentru *punct*:

---

¹ în ordine descrescătoare din punct de vedere al numărului de vorbitori: chineza, engleza, spaniola, franceza, rusa, araba.

² situația este întrucâtva asemănătoare cu relația dintre limba latină, folosită în scris de către intelectualii evului mediu și limbile romanice vorbite în popor (franceza, italiana, spaniola, româna, etc.).

³ Constantin Milsky - Quelques problèmes de traduction des textes de médecine traditionnelle chinoise liés à la spécificité de la langue chinoise. Actes du Congrès du Cinquantenaire de l'A.F.A. au Château de Montvillargenne à Chantilly, Octobre 1995, pp. 26-28.

⁴ reproducem după Collier's Encyclopedia (Crowell Collier and Macmillan Inc., 1967, vol. 6, p. 320) un alt text, în care de asemenea toate ideogramele sunt pronunțate *yi*: “漪姨悒悒。意疑異疫。宜詣醫。醫以億蟻胰醫姨疫。姨疫以醫。姨怡怡。以夷衣貽醫。噫醫以億蟻胰醫姨。亦異已。姨以夷衣貽醫。亦益異已矣。” . În textul respectiv este descrisă povestea mătușii (姨) *Yi* (漪) care, suspectându-se de o boală ciudată (意疑異疫), a devenit extrem de deprimată (悒悒), motiv pentru care s-a gândit că ar trebui să viziteze un doctor (宜詣醫). Doctorul a luat 100.000.000 de pancreasuri de furnică (醫以億蟻胰) pentru a trata boala mătușii (醫姨疫), boală care, prin aceasta, s-a vindecat (疫以醫). Mătușa a fost extrem de fericită (姨怡怡) și, cu haine străine (以夷衣), s-a prezentat din nou la doctor (貽醫). Da! (噫) Doctorul a luat 100.000.000 de pancreasuri de furnică pentru a o trata pe mătușă (醫以億蟻胰醫姨). Ce extraordinar a fost după aceea (亦異已). Mătușa, cu haine străine, s-a prezentat din nou la doctor (姨以夷衣貽醫). Ce surpriză încă și mai mare (亦益異已矣).

陰	<i>yin</i>	<i>yin</i>	陽	<i>yang</i>	<i>yang</i>
者	<i>zhe</i>	(virgulă)	者	<i>zhe</i>	(virgulă)
藏	<i>cang</i>	<i>a înmagazina</i>	衛	<i>wei</i>	<i>a apăra</i>
精	<i>jing</i>	<i>energia jing</i> (= principiu, esență, extract)	外	<i>wai</i>	<i>exterior</i>
而	<i>er</i>	<i>și</i>	而	<i>er</i>	<i>și</i>
起	<i>qi</i>	<i>a apare, a se ridica</i>	爲	<i>wei</i>	<i>a fi, a deveni, a face, a servi</i> <i>de</i>
亟	<i>ji</i>	<i>extremitate</i>	固	<i>gu</i>	<i>stabilitate, întărire</i>
也	<i>ye</i>	(punct)	也	<i>ye</i>	(punct)

“Yin - ul înmagazinează energia jing, care se ridică până la extremități.”

“Yang - ul apără exteriorul și îi conferă stabilitate.”

(Huangdi neijing 黃帝內經, Suwen 素問, cap. 3 - 生氣通天論)

O particularitate a limbii chineze vorbite o reprezintă folosirea expresiilor redundante bisilabice, pentru a face inteligibile auzului sensuri ale ideogramelor, clare atunci când sunt citite, dar ambigue atunci când sunt pronunțate. Astfel, ideograma 忠 *zhōng*, reprezentând 中 *mijlocul* 心 *inimii*, cu sensul de *sincer, loial*, atunci când este pronunțată, poate fi confundată cu 衷 *zhōng*, având sensul de *sentiment profund*, prin extensie: *din inimă* (衣 *îmbrăcăminte* 中 *mijlocului, centrului*, cu referire la *centrul omului, sediul inimii*⁵, depozitară a *sentimentelor*). De aceea, în limba vorbită, substantivul *loialitate, fidelitate, devotament* se pronunță 忠心 *zhongxin*, unde 心 *xin* accentuează redundant faptul că ne referim la un *sentiment*, adjectivul *loial, credincios, devotat* se pronunță 忠實 *zhongshi*, ambele diferențiate astfel de 衷情, *emoție sinceră*, pronunțată *zhongqing*. Sau, pentru a da un alt exemplu, 肥 *fēi* = *gras, fertil, larg, bogat* se diferențiază de 菲 *fēi* = *slab, sărac, insignifiant, umil*, prin expresiile 肥大 *feida* = *gras, corpulent*, cu sensul medical de *hipertrofie*, opusul lui 菲薄 *feibo* = *slab, sărac*, la care se mai pot adăuga expresiile 肥膩 *feini* = *gras, onctuos* (despre carne), unde 膩 *ni* = *saturat, plin de ...*, 肥美 *feimei* = *fertil, luxuriant* (despre plante), sau 菲敬 *feijing* = *cu umilele mele respecte* (expresie a politeții atunci când se oferă un cadou).

⁵ de altfel și în latină *cor*, *-dis* semnifică atât *inimă*, cât și *centru, miez*.